

Has-Der Paneli'nde Yayın Koordinatörümüz Burhan Eraslan'ın yaptığı konuşma:

Unutmadığımız, unutamadığımız Kutlu Adalı

Ülkemiz kültürel yaşamına katkı koyanları veya bir başka deyişle damga vuranları anmak, onların çalışmalarını hatırlamak veya hatırlatmak, yaşamlarından bazı kesitleri paylaşarak anılarını canlandırmak, duygularını, düşüncelerini, mücadelelerini anlayabilmek ve bitmez tükenmez ürettiklerinin itici gücünü kavrayabilmek gerçekten önemlidir. Bu nedenle HAS-DER'i böylece bir etkinliği gündeme getirdiğinden dolayı kutlamak gerekmektedir.

Onlar, Kıbrıs insanının zengin kültürel geleneğine hem sahip çıkarak hem de katkı koyanlardır.

Zengin bir kültürel geleneğin ve binikimlinin olduğu ülkemiz Kıbrıs'ta ulusal toplumlara egemen güçler, uzun tarihsel süreç içerisinde Kıbrıs halklarının zenginliği olan çok yönlü kültürel binikimini "milli kültür" iddiasıyla deforme etmeye çalışmaktadır.

Adamız üzerindeki ulusal toplumların tarihten gelen ortak özellikleri reddedilirken farklı özellikleri de ayrıklı bir zemine köbrüklenmektedir. İşte; kültürümüze, gelenek ve göreneklerimiz, folklorumuza sahip çıkarak, her yönüyle günışığına çıkması için araştırmalar yapan, yazıları ve yayın-

ları ile bu kültürel binikimi bilince çıkarmaya çalışan bu aydın insanlarımızın katkıları paha biçilemez bir değerdedir.

Kutlu Adalı'nın özünelinde söylemek istediklerime gelince; öncelikle Kutlu Adalı'nın kim olduğu ve neler yaptığı konusunda özet bir bilgiyi aktarmak istiyorum:

Değerli bir araştırmacı ve yazar olan Kutlu Adalı, 3 Ocak 1935'te Lefkoşa'da doğdu. 1938 yılında çok küçük yaşta, ailesi ile birlikte Türkiye'nin Antalya iline göç eden Adalı; ilk orta ve lise öğrenimini orada tamamladı. Yazın yaşamına lise yıllarında Duvar gazetesine şiirler ve öyküler yazarak başlayan Adalı, 1954 yılına kadar Türkiye'de kaldı.

"Beşparmak" adında bir yayınevi kuran Kutlu Adalı; Gençlik, Beşparmak ve Uyan adlı dergileri çıkardı. Değişik kitaplar da yayınlayan Kutlu Adalı, 1960'ta ilan edilen Kıbrıs Cumhuriyeti devletinin kurulması ile birlikte oluşturulan Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi'nin özel kalem müdürlüğünü yürüttü.

Adalı, 1972-1974 yıllarında Bayrak Radyosu denetleme kurulu üyeliği de yaptı. 1974-1987 tarihlerinde Kayıt ve Nüfus Dairesi Müdürlüğü görevlerinde bulunan Adalı, bu süreçte devleti

yönetenler ters düşüğünden iki kez görevinden alındı ve Mahkeme kararı ile yine görevine iade edildi.

Kırsal bölgelerde yaşayan Kıbrıslı Türklerin adet, gelenek ve görenekleri araştırarak "Köy Raporları" ve "Dağarcık" isimli eserlerini yayımladı.

Beşparmak, Uyan, Gençlik, Nacak, İz, Dost, Söz, Ortam, Akrep ve Almanya'da yayımlanan Berlin Ezgi gibi gazete ve dergilerde yazılar yazdı.

En son günlük yazılarını yayımladığı Yenidüzen gazetesinde araştırma ve kültür yazılarının yanında, ağırlıklı olarak insan hakları, barış ve demokrasi ile Kıbrıslılık bilincinin gelişmesi için yazılar yazdı. Adalı, Kıbrıslı Türklerin iradesine yapılan müdahalelere müthiş öfke duyar, sert tepki koyardı. Sanatçı dayanışmasına ve barış mücadelesine büyük önem veren Kutlu Adalı, eylemleri ile de bunu kanıtlamakta idi. Kıbrıslı Türklerin kendi kendilerini yönetme hakkını ısrarla savunan Adalı, bir çok kez tehdit mektupları aldı ve evi kurşunlandı.

6 Temmuz 1996'da bu düşünceleri nedeni ile evinin önünde halen "failleri meçhul" kalan bir cinayete katledildi.

Kutlu Adalı'nın yayımlanmış eserlerini yanısıra çok sayıda halen yayınlanmamış eserleri de var. Üç çocuk babası olan Kutlu Adalı'nın anısını ve eserlerini yaşatmak amacıyla oluşturulan Kutlu Adalı Vakfı faaliyetlerini eşi İlkyaz Adalı başkanlığında sürdürüyor.

KİTAPLARI

Kutlu Adalı'nın şu ana kadar yayımlanan eserleri şunlar:

Köy Raporları (Araştırma), Dağarcık (Araştırma), 9 Mart Diyalogu (Söyleşi), Sancılı Toplum (Politik Yazılar), Hayvanistinin (Mizah Öykü), Çirkin Politikacı Pof (Mizah Öykü), Köprü (Oyun), Şağo'nun Destanı (Oyun), Nasrettin Hoca ve Kıbrıs (Mizahi Şiir), Aklın Silahı Banşır (Son dönem siyasal yazıları).

ÖDÜLLERİ

Kutlu Adalı'nın aldığı ödüllerden bazıları ise şöyle:

Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti "Gazetecilik Ödülü" (1992), M. Necati Özkan Vakfı "Gazetecilik ve Kültür Sanat Ödülü" (1991-1992), Has-Der "Halk Bilimi Ödülü" (1993), Polis Genel Müdürlüğü Plaketi, Kıbrıs Türk Karikatürçüler Demeği "Altın Mufon Özel Mizah Ödülü" (1995), Kıbrıs Türk Komedi Tiyatrosu "Tiyatro Hizmet Ödülü" (1995).

YARIM KALAN "KÜLTÜR MİRASIMIZA YOLCULUK"

Adalı'nın öldürülmesi olayından çok kısa bir süre önce kaleme aldığı ve Yenidüzen gazetesinde 1996 yılı Nisan, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında "Kültür Mirasımıza Yolculuk" başlığı altında yayınlanan Salamis Harabeleri, St. Barnabas, St. Hilarion, Buffavento Kalesi, Kantara Kalesi, Gime Kalesi, Bellapais Manastırı, Lambusa Kaya Mezarları, Çatalköy'de yer alan Vryssi Yerleşim Yeri, Değirmenlik Başpınar Kalıntılar, Ermeni Manastırı, St. Sourp Mağarası, Alevkaya, Mağusa Surları, St. Nikolas Katedrali, Osmanlı Çeşmesi, Lüzinyan ve Venedik Saray Duvarları, Lüzinyan ve Venedik Evleri, Yeni Cami, Büyük Han, Bedesten, Selimiye Cami, Kömürçüler Hanı gibi tarihi kültürel yerleri bizzat gezerek ve resimleyerek hem yeniden kamuoyunun dikkatine getirmiş ve hem de bu tarihi kültürel mirasın ne denli korunup korunmadığını kamuoyuna duyurarak bu konudaki görüş ve düşüncelerini aktarmıştır.

6 Temmuz 1996 tarihinde Cumartesi günü yayınlanan Kültür Mirasımıza yolculuk (13. bölüm) başlıklı araştırma inceleme yazısının en altında (sürecek) ifadesi yer alıyordu. Ancak maalesef bu yazı dizisi sürmedi. Çünkü o akşam gecenin geç saatlerinde gecenin karanlığından yararlanarak karanlık güçler tarafından evinin önünde kurşunlanarak öldürülmüştü. Adalı, evinde muhteme-

len bir sonraki yazısı için çalışmakta idi. Ama masasının tamamlanmamış yazı artık Yenidüzen'e ulaşamayacaktı...

Kutlu Adalı'nın Haziran 1989'da Yenidüzen'de yayımlamaya başladığı gerek siyasi fikir yazıları ve gerekse kültürel mirasımıza ait araştırma inceleme yazıları Temmuz 1996'da böylelikle noktalanıyordu. Adalı, 7 yıl süreyle kesintisiz olarak Yenidüzen gazetesinde emek ve fikir ürünü yazılarını hiçbir karşılık beklemeden yayımlamaya devam etmişti.

Bu süreçte aramızdaki tek tatsız tartışma hatalı kelimeler yüzünden olurdu. Herhangi bir noktalama işaretinin, bir virgülün bile atlanması veya yanlış yere konması onu gliden çikardı, "Be çocuklar, edeceksiniz beni da bir daha yazı yazmaycam" derti. Biz-de, "haklısın Kutlu abi" der onu sakınleştirmeye çalışırdık. O kendini frenleyemez dakikalarda bize Türkçenin kullanımı konusunda bilgiler verir, yanlış kelimeler bir yana bir noktalama işaretinin ne denli anlam değişikliği yaratabileceğini anlatır ve böylelikle hassasiyetinin nedenini dile getirirdi.

Kutlu Adalı, Kıbrıs'ın tarihi kültürel mirası konusunda da çok hassastır. Nitekim, St. Barnabas baskını hiç bir şekilde içine sindirememiş, olayın perde gerisini aralamak için peşine düşmüştü.

Kutlu Adalı cinayetinin önemli bir nedeninin de bu olayın peşine düşmesi olduğu üzerinde duruluyor.

O günlerde çok sayıda yazılı ve sözlü tehdit alan Adalı, yine de olayın üzerine ısrarla gitmeye devam etti. Ta ki 6 Temmuz akşamına kadar... Ve, "Kültürel Mirasımıza Yolculuk" yazı dizisi yarım kalmış, hem masasında ve hem de kafasında...

Belki de bu diziyi başlatmasına neden de halen aydınlatılmayan St. Barnabas baskını idi. Ve maalesef cinayete kurban gidişi de halen aydınlatılmamış...